

»JEZIK JE TŪ
BOŽI DAR«
STR. 3

RAZSTAVA
STARI
SORT DJABOK
STR. 5

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 27. oktobra 2005 ☀ Leto XV, št. 30, cena: 50 Ft

Potrna/Laafeld: IV. znanstveno-strokovni posvet Svetovnega slovenskega kongresa

VSAK ČLOVEK V EVROPSKI UNIJI JE NEKJE MANŠINA

»Tudi v velikih evropskih državah obujajo skrb za narodno identiteto. Pojasnilo za to najdemo v tem, da vsaka naroda skupnost predstavlja nekje manjšino. Ne samo Slovenci na Koroškem in Štajerskem, temveč je na primer 80 milijonov Nemcev v 450 milijonski Evropski uniji manjšina. Vsak je nekje manjšina; vse je odvisno od perspektive, s katere gledamo,« je na IV. znanstveno-strokovnem posvetu pod naslovom Ko ni več meja, v Kulturnem domu štajerskih Slovencev v Potrni pri avstrijski Radgoni ocenil dr. Harald Stranzl, namestnik avstrijskega veleposlanika v Sloveniji. Da bi bila podoba in rezultat dvodnevnega posvetovanja na koncu bolj svetla, kot prvi megleni dopoldan, so povzetke in sklepe predstavili na prijetnem jesenskem soncu pred Pavlovo hišo, pa je zgolj manj resna opazka, kajti udeleženci so vseskozi govorili o eksaktnih strokovnih spoznanjih in iz njih izhajajočih ocenah o položaju Slovencev v Avstriji, Italiji in na Madžarskem.

Svetovni slovenski kongres je do slej pripravil štiri posvetovanja na temo Ko ni več meja: prvo leta 2002 med Slovenci v Italiji, nadaljevali so na avstrijskem Koroškem, lansko leto v Monoštru in minuli petek in soboto med štajerskimi Slovenci v Potrni/Laafeldu. Posvetovanje je imelo poudarek na razpravi o slovenski identiteti izven šolskih zidov in na seznanitvi udeležencev in posredno tudi javnosti o položaju štajerskih Slovencev v Avstriji. Razmere na Štajerskem se bistveno razlikujejo od koroških, čeprav imajo uradno, po avstrijski

V prvi vrsti sedijo: Branko Lenart, dr. Ernest Petrič, mag. Janez Kramberger, dr. Harald Stranzl in Franci Feltrin.

Državni pogodbi iz leta 1965 popolnoma enake pravice. Slovenci na Štajerskem nimajo dvojezičnih topografskih napisov, nimajo zagotovljenega narodnostnega poka in podobno je na medijskem področju. Njihov največji uspeh je lepo urejena Pavlova hiša, kjer Kulturno društvo člen 7. sicer s sedežem v Gradcu pripravi vsako leto pet večjih kulturnih dogodkov, zastavljenih večjezično, da so sprejemljivi za nemško kot slovensko govoreče obiskovalce. Pavlova hiša kot narodnostna institucija izdaja periodične publikacije med katerimi ima najdaljšo tradicijo Signal – dvojezično je boljše, med novejšimi pa sta Znanstvena in Literarna knjižna zbirka. V slednji je te dni izšel tri-

jezični izbor pesmi dr. Avgusta Pavla. Za največji politični uspeh štejejo sedež skupaj s koroškimi Slovenci v manjšinskem sosvetu na Dunaju. Položaj štajerskih Slovencev sta predstavila predsednik Kulturnega društva člen 7 Branko Lenart in podpredsednica Suzane Weitlaner. Uvodnega dela posvetovanja so se udeležili visoki narodnostno-politični in diplomatski predstavniki: državni sekretar za Slovence v zamejstvu in po svetu Franc Pukšič, ki je poudaril, da mora imeti Slovenija ministra brez listnice, če želi uspešno pomagati Slovincem v sosednjih državah in v svetu. Čimprej mora sprejeti zakon, ki bo urejal to področje. Slovenski veleposlanik v Avstriji dr. Ernest

Petrič je pohvalil delo Pavlove hiše in dejal, da so potrebni novi, sveži pristopi za pritegnitev mladih v narodnostne dejavnosti. Predsednik komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu pri državnem zboru mag. Janez Kramberger je izrazil prepričanje, da mora Slovenija izdelati program in strategijo za vključitev mladih v manjšinske programe. Zavzel se je tudi za to, da bi imeli Slovenci iz zamejstva in sveta za začetek vsaj opazovalca v državnem zboru, če ni mogoče spremeniti ustave, da bi imeli izvoljene poslance. Ker se posvetovanja ni mogel udeležiti, je slovenski nadškof in metropolit Alojz Uran poslal udeležencem pozdravno pismo, v katerem je zaželel uspešno delo. Podpredsed-

nik Svetovnega slovenskega kongresa Franci Feltrin je povedal, da s Potrno zaključujejo ciklus posvetov, s katerimi so želeli vzpodbuditi slovensko identiteto naših manjšin. Povedal je tudi, da bo peto posvetovanje v Kanalski dolini v Italiji, nanj pa bodo poskusili vnovič pritegniti predstavnike Slovencev na Hrvaškem, ki se do slej srečanj niso udeleževali.

V drugem delu posvetovanja so strokovnjaki in drugi udeleženci razpravljali o Slovenski identiteti izven šolskih zidov, s pottemama Glasbene šole in kulturna društva ter Cerkev in športna društva. Iz referatov in razprave lahko povzamemo, da je kulturno in športno življenje med Slovenci v Avstriji, Italiji in tudi v Porabju zelo razvito in ima izjemno močan vpliv na ohranjanje slovenske identitete. So tudi razlike med državami, vendar ne bistvene, je prepričan, denimo, Rudi Vouk iz Narodnega sveta koroških Slovencev. S čim se lahko ob 15. obletnici Zveze Slovencev pohvalijo Slovenci na Madžarskem, je na posvetovanju predstavil Jože Hirnök. Posvetovanje je tudi pokazalo nove razmere, ko se vedno več mladih Slovencev za mejo odmika od manjšine, vključujejo pa se otroci mešanih zakonov. Dogaja se, da se starši od otrok začenjajo učiti slovenski jezik, jezik svojih prednikov. Vsebinsko posvetovanje so strnili v 14 sklepov in v enem poudarili, da se mora »slovenska politika vsakodnevno zavzemati, da države, v katerih živijo Slovenci, izpoolnjujejo z zakoni določene manjšinske pravice.«

Besedilo in posnetek:
Ernest Ružič

POJASNILA GOSPE VALERIJI PERGER

(in ne samo njej)

Zaradi znanih vzrokov se v bodoče sploh ne želim več ukvarjati z vprašanji jezikovnega pouka v Porabju, toda zaradi neutemeljenih napadov, ki jih je gospa Valerija Perger usmerila proti moji osebi, imam – na podlagi samozaščite – pravico v istem časopisu ter z njenim prispevkom enakem obsegu zavrniti nekatere njene trditve. Ne želim polniti rubrike našega časopisa s strokovnim dvobojem, ne želim se ukvarjati z njenimi strokovnimi pripombami, moram pa razčistiti nekatere nepravilnosti, ki jih prištevam k žalitvi časti, ugleda in izkrivljenju resnice.

Ni res, da sem pozabila omeniti, da sem bila pred upokojitvijo profesor nemškega jezika. Ravno nasprotno! Večkrat sem v svojih prispevkih omenjala, da si dovolim določene pripombe glede jezikovnega pouka, ker imam na tem področju že 37 letne izkušnje. Moram izpopolniti nepravilne informacije, ki jih daje o meni gospa Pergerjeva. Nisem le profesor nemškega jezika in književnosti, temveč tudi profesor ruskega jezika in književnosti in kljub temu, da sem v pokoju, učim še danes na eni najboljših gimnazij ter na šoli za tuje jezike in to gotovo ne zaradi diletantstva, ki mi ga pripisuje omenjena gospa. Iz slovenskega jezika pa imam državni izpit višje stopnje, kar me je po takratnih predpisih pooblašalo, da sem na Visoki pedagoški šoli v Szombathelyu predavala slovenski jezik učiteljem, ki tudi danes učijo slovenski jezik v Porabju.

Pišete, da se čudite, kako si »nekdo, tako zelo nepoučen, sploh drzne razpravljati o tako občutljivih vprašanjih« (tukaj menda menite vprašanje dvojezičnega pouka).

Ta vaša izjava pomeni, da se po vašem mnenju slabo spoznam na področju jezikovnega pouka. Mislim, da vi niste kompetentna oseba, ki bi tukaj na Madžarskem imela pravico revidirati moji osebi, imam – na podlagi Filozofska fakulteta univerze v Budimpešti, kjer sem opravila tudi vse izpite na področju splošne lingvistike, ter univerza v Moskvi, kjer sem – v obliki postdiplomskega študija – študirala med drugim tudi psiholingvistiko pod vodstvom svetovno znane in priznanega lingvisti dr. Kostomarova! Predavala sem o vprašanjih učenja in poučevanja tujih jezikov na raznih konferencah in publicirala v strokovnih listih. K moji »nepoučenosti« moram še dodati, da moji učenci danes dosegajo blizu sto procentno uspešnost pri državnih izpitih na srednji stopnji, nekateri naredijo tudi višjo stopnjo in celo „Kleines Deutsches Sprachdiplom“, kar jim direktno omogoča študij na univerzah v Nemčiji. In že takrat, ko je bila povprečna uspešnost v državi na državnih izpitih srednje stopnje le 30 procentna, so moji učenci dosegali 80 do 90 procentno. Morda lahko pripisujem te rezultate dejstvu, da se več ukvarjam s konkretnim poučevanjem in manj s sociolingvističnimi vprašanji, da se več ukvarjam s psiholingvističnimi dejavniki, ki odločilno vplivajo na uspešnost osvajanja jezika in manj s kritiziranjem svojih kolegov, da ne krivim starše zaradi tega, česa niso sposobni storiti, temveč se ukvarjam s svojo nalogo, z nalogo šole, da naučimo otroka lepo govoriti v svojem maternem jeziku in kakšnem tujem jeziku.

Vprašanja, s katerimi sem se v mojih prispevkih ukvarjala, niso specifično porabska vprašanja, niso le vprašanja

poučevanja slovenščine v zamejstvu, temveč problemi, ki se pojavljajo širom po svetu, kjer poteka dvojezični pouk oziroma pouk tujih jezikov. Nikoli nisem trdila, da so opisane ugotovitve rezultat mojih eksperimentov, temveč da so to dognanja mednarodnih raziskovanj, da so to mnenja raznih ekspertov. Želim vas informirati, da moje prispevke nisem niti prepisovala, niti prevajala. Štejem si pa ta vaš sklep v veliko priznanje, kajti po vaši presoji presegajo pod mojim imenom objavljene eksplikacije moje umske sposobnosti, bolj enostavno povedano: niso tako slabe! **Ker vi v svojem »Objasnilu« trdite, da sem svoje teoretične prispevke prepisovala, oziroma jih prevajala iz raznih jezikov, zahtevam, da to svojo trditev ali dokazete, ali jo prekličete, kajti plagiranje, s čim me obtožujete, je resno in kaznivo dejanje in sem pripravljena braniti svojo čast.**

Zahvaljujem se za vaše vabilo v Porabje, ki bi ga bila z veseljem sprejela, če bi v bodoče hotela z vami sodelovati, kakor sem to vse do sedaj nameravala. Hotela sem vam pomagati poiskati vzroke katastrofalne neuspešnosti pri pouku slovenskega jezika, ki ga dosegate pod vašim usmerjevanjem, kar omenjate tako v svoji knjigi, kakor tudi v svojem, pred kratkim objavljenem članku, kajti vem, da opravljate težko nalogo v težkem položaju. Želim vam, da boste v bodoče dosegali zaželjene uspehe, da boste bolj tolerantni do svojih kolegov in takrat boste imeli tudi več veselja pri svojem delu.

Suzana Guoth

Obisk predsednika interparlamentarne sekcije slovensko-madžarskega prijateljstva

Na povabilo predsednika Zveze Slovencev na Madžarskem je predsednik madžarskega dela interparlamentarne sekcije slovensko-madžarskega prijateljstva János Halász v spremstvu poslanca DZ RM Istvána Bebese 12. oktobra obiskal Porabje. Namen obiska je bil, da se seznanijo s položajem tukaj živečih Slovencev.

Celodnevni program je bil sestavljen iz dveh delov. V dopoldanskem delu so potekali pogovori s predstavniki obeh manjšinskih krovni organizacij in župani porabskih občin. Sestanka v Slovenskem kulturnem in informativnem centru sta se udeležila tudi novi veleposlanik R Madžarske v Sloveniji József Czukor in generalni konzul R Slovenije v Monostru Marko Sotlar.

Predstavniki manjšine so predstavili vse probleme, s katerimi se dnevno srečujejo pri svojem delu, tako problematiko porabskega šolstva kot nerazvitost pokrajine, kateri se je še pridružila gospodarska recesija. Ustanovitev nacionalnega parka onemogoča raz-

János Halász (prvi z desne) na pogovoru s predstavniki porabskih Slovencev. Ob njem novi veleposlanik R Madžarske v Ljubljani József Czukor ter generalni konzul RS v Monostru Marko Sotlar

voj gospodarstva in infrastrukture v Porabju. Med problemi pa so bili omenjeni tudi kulturni domovi in narodnostne šole, ki so v zelo slabem stanju. Povedali so tudi, da je rešitev teh problemov možna le s finančno pomočjo Madžarske, ki pa namesto tega, da bi namenila več sredstev, znižuje finančna sredstva. Slovenija in Madžarska sta leta 1992 sklenili bilateralni Sporazum o zagotavljanju posebnih pravic slovenski manjšini na Madžarskem in madžarski narodni skupnosti v Sloveniji. Če bi Madžarska svoje obveznosti iz zapisnikov Mešane komisije, ki deluje po določilih Sporazuma, sprotno uresničevala, kot to uresničuje Slovenija, danes ne bi imeli takih težav.

Obisku je dalo aktualnost dejstvo, da bo parlament v kratkem razpravljal o letnem poročilu o položaju narodnih manjšin na Madžarskem. Gospod Halász je poudaril, da namerava konstruktivno sodelovati v parlamentarni razpravi in izkušnje obiska v Porabju bodo gotovo pripomogle k bolj natančni predstavi, kaj so dejanski problemi. Omenil je tudi, da se bodo sredi decembra srečali v okviru sekcije s slovenskimi parlamentarci, do tega srečanja pa bo prišlo na pobudo poslanke madžarske narodnosti v DZ RS Márie Pozsonec. Popoldanski del obiska je bil namenjen ogledu narodnostnih šol in institucij naše manjšine na terenu.

Andreja Kovač

SAKOVIČEVI DNEVI

Župnija Turnišče je letos organizirala Sakovičeve dneve od 13. do 16. oktobra. Letos mineva 90 let, ka so v Turnišči nauvo cirkev gor zozidali, gor posvečali. Cirkev se imenuje Marija pod logom. Turnišče je nej daleč od Murske Sobote, v njeno romarsko cerkev je vsigdar dosti vogrski prauškarov ojdlo.

Fara je zatok organizirala z bogatim programom te dneve, da bi se zahvalila takratnomi gospodi Jožefi Sakoviči in mnougo dobrotnikom, ki so s skupnimi močmi 1915. leta gor zozidali nauvo cirkev.

Dolenjesenička slovenska manjšinska samouprava je 2003. leta obnovila njegvi križ, šteri je sploj tazapuščeni bio.

Ka vse se je godilo v tej štirij dnevaj, bi dugo bilau vse doj napisati. V različni vasnicaj so držali svete meše, različni cerkveni pevski zbori so sodelovali pri sveti mešaj, so meli po tistem kratke koncerte, različne predavanje so ljudje čüli.

Fari na Gorenjom Seniki (es slišita Dolenji Senik pa Sakalauvci tö) pa v Turnišči sta se že dugo pripravljali na te dneve, pa te so župniki, vo-

Dolenjisenički pa gorenjisenički cerkveni pesmarge so spejvali pri meši v Turnišči

Jožef Sakovič so na Dolenjom Seniki tü služili, pa nej samo gnauk, dvakrat. Tau službo so si oni tistoga ipa sami odebrali, da bi na pomoč skočili našoj fari. Jožef Sakovič se je naraudo v pavarski držini 2. februara 1874 v Vadarci na Goričkom. Po osnovni šoli je v gimnazijo odo v Kószeg, po tistom je pa v Somboteli postau bogoslovec. Nauvo mešo je emo 9. juliuša 1899. leta pri Gradi. Svete meše je opravlo v slovenskom, nemškem pa vogrskom geziki, odvisno od toga, gde je službo emo. Slüžo je v Zalaegerszegi, Rohonci, Črenšovcaj, Tišini, Beltinci, Cankovi, Dolenjom Seniki. V Turnišče je prišo leta 1913 kak administrator, župnik pa je bio od 1917. do 1928. leta. Mrau je na Dolenjom Seniki, gde je pokopan tö.

diteli pa verniki vesi leko na vsakšom programi tam bili. 14. oktobra večer v 6 vöri sta bili svete meši, ena v Turnišči, gde je dolenjisenički pevski zbor spejvo pa dau kratek koncert po meši, druga meša je pa ranč te na Dolenjom Seniki bila, gde je sodeloval pevski zbor iz Velike Polane. Na Dolenjom Seniki so pa po meši verniki z gorečemi svejčami šli na cintor k grobi Jožefa Sakoviča. V imeni Dolenjesenčarov se moram zahvaliti gorenjeseničkomi cerkvenomi pevskomi zbori zatok, ka je naš zbor vöpomogo, pridružo se je k našomi malomi zborčeki in etak je leko 14 pevcov šlau v Turnišče. Hvala lepa.

Irena Barber

„Jezik je tü boži dar“

Za Slovensko dröjštvo v Budimpešti je najveški boži dar bijo na 15. jubilejnom svetki 8. septembra, ka so sveto mešo slöjžili dekan (esperes) župnije Odranci Lojze Kozar iz Slovenije. Ka pa znamenöja za gospauda dekana, če ji zvöjn mejé svoje domovine pozovejo slöjžit mešo v maternom geziki Slovenci, steri živejo daleč od svojoga rojstnoga kraja, nam tapovej med drügimi on sam.

„Najprvim sam fejs veseli biu, ka so se me spaumnili pa ka so šteli meti slovensko mešo. Meli so že vse zgučano, ka bi nekaj drugi meo mešo. Tisti nej mogo, te sam pravo, ja, če takšno velko željo majo meti slovensko mešo, té je 250 kilometrov nej daleč. Pa, če samo za ednoga človeka bi trbelo iti pa je vredno iti. Tak, ka sam rejsan z veseljom prišo. Vsikdar, gda so me pozvali, sam rad šeo, ka znam, kelko tau pomeni, gda je človek nin v tujom svejti, v tujom okolji žive pa kak je draga domača materna rejč. Ške telko bola, če tau rejč čüje pri svetoj meši, ka tau so vsi doma bili na Seniki, v Števanovci in so tau od mladi lejt meli v svojom srci, zdaj so pa vsega toga bili prikrajšani in če njim leko prinesem eno takšno veselje, tau tüdi rad napravim.“

• *Gospaud dekan, za pridigo ste si odebrali tri glavne misli, stere najbola valajo za daleč živeče Slovence. Z velko odgovornostjo ste se mogli pripravlati.*

„Rejsan sam se bola potrüdo kak doma, zatau, ka doma leko vsakši keden gočim, tüj pa gnauk na leto naprimer. Tau sam što povedati, ka bi tau cejnili pa spoštüvali, ka mammo. Se pravi, ka smo člani Društva Slovincov tüj v Budimpešti, smo člani slovenskoga naroda pa pripadamo cerkvi. Vse tau je boži dar. Kak vöra, cerkev, tak narod, jezik pa kultura so boži dar. Če boži dar zapravimo, té

največ zapravimo, ka se dá zapraviti. Sam škeo lidi nikak pozvati, naj bi té dare cejnili, naj bi ostali Slovenci pa ostali povezani s cerkvijov.“

• *Kak ste pa nagončavali našo döjšo, steri si bola malokrat vzememo čas za cerkvene obrede?*

„Tau sam si mislo, kelko je sveta meša vredna. Prvim sam pravo, ka sam šeo v Budimpešto 250 kilomejtarov, pa pesmari so šli tüdi tak daleč k meši pa se mi nej škoda vidlo toga časa pa trüda. Zatau, ka je meša sama po sebi telko vredna, ka bi bilau vredno iti

pa poštüvali té dragocejni dar, kak sveta meša pa radi odli k meši doma. Pa, če je slovenska meša ali vogrška, na zadnje vsakša meša je svéta meša. Za Slovence je seveda največ vredna slovenska meša, v Afriki pa v tistom geziki, tak se vseposedik trüdijo naši Slovenci, ka idejo v Afriko pa se tisti gezik navčijo. Jezik je tü boži dar in zatau ga moramo ohraniti pa napraviti vse, ka mo té boži dar ohranili. Če nej, de nas Bog saudo tüdi zatau.“

• *Tretjo mišljenje vaše meše je, ka Slovenci, ki živejo v Budimpešti, kakšno poslanstvo*

Gospaud Lojze Kozar pri prečiščavanji s predsednico slovenskega društva Ireno Pavlič

na konec sveta, če bi samo ena cerkev bila na svejti pa samo ena meša v tistoj cerkvi, bi bilau vredno tá idti, ka bi človek biu pri svetoj meši. Mammo pa rejsan dosta prilik, vsakši keden doma. Dostakrat té prilike vö ne ponücamo. Tau je pač takšno življenje gnesden, ka vsefale trbej delati. Pa si mislimo, ka trbej delati. Tisto, ka pa najbola važno pa včasik vö-pistimo, pozabimo, vej pa tau prej nej tak važno. Té pa včasik, gda pride kašna nevola, beteg ali kaj tašoga, té pa si človek misli, 'ka mi tau na zadnje nika vse ne pomaga, ka sam si spravo velko izo, avtone pa vsefale mašinejrij'. Na zadnje vsakši Boga zové na pomauč. Zatau se pa tau što položiti na srcé sebi pa vsejm, ka bi cejnili

majo, naj mir bau med narodi, s sterimi vküper živejo.

„Ja, narod vsakši živé navadno na svoji zemli. Je pa tü vmejs, ka se mejša lüstvo. Gli tisti, na primer v ednoj vesi živeta dva naroda, tisti majo tau priliko, ka delajo za mir med dvöma narodoma, ka poštüjajo drügo, svoje pa ohranijo. Tej Slovenci tüj v Budimpešti majo rejsan tau lejpo priliko, ka pokažejo, ka so Slovenci. Tau pa seveda ne pomejni, ka morajo Madžare doj gledati, gli tak poštüvati, svoje pa držati. In té do Madžari sami spoznali, Slovenci so pa dobri lidge, zatau ka nas poštüjajo pa svoje držijo. Če pa svoje nemo držali, te nas drügi tü nedo poštüvali.“

Klara Fodor

OD SLOVENIJE...

Drnovšek za pravično globalizacijo

Predsednik republike Janez Drnovšek je na 12. srečanju srednjeevropskih predsednikov v Zagrebu v razpravi o socialno-ekonomskem modelu združene Evrope podčrtal, da je evropski model najbolj napreden v svetu, da pa je treba za njegovo ohranitev in morebitno širjenje drugod po svetu zagotoviti dovolj učinkovito evropsko gospodarstvo. V nastopu v razpravi, v kateri so ob 15 predsednikih iz Srednje in Jugovzhodne Evrope sodelovali tudi nekateri vidni evropski gospodarstveniki, je poudaril, da mora Evropa storiti vse potrebno, da ne bo razbijala korektnih odnosov v svetu, kar po oceni Drnovška sedaj dela s skupno kmetijsko politiko, ko pomaga uničevati kmetijstvo držav v razvoju.

Janša v Luksemburgu

Predsednik slovenske vlade Janez Janša je bil na prvem uradnem obisku v Luksemburgu, kjer se je med drugim s premierom in finančnim ministrom Jean-Claudeom Junckerjem pogovarjal o evropskih temah, kot so pogajanja o novi finančni perspektivi Evropske unije za obdobje 2007-2013 ter prihodnost povezave. Janšo so v Luksemburgu, eni najmanjših, a z naskokom najbogatejši članici EU, spremljali finančni minister Andrej Bajuk ter številna gospodarska delegacija.

Kacin bo vodil LDS

Poslanec v Evropskem parlamentu in dosedanji podpredsednik LDS Jelko Kacin je zmagal na volitvah za predsednika največje opozicijske stranke. Prvič v zgodovini LDS je nastopalo več kandidatov, Kacin pa je na kongresu v Ljubljani že v prvem krogu premagal Jožefa Školča in Iva Vajgla, svetovalca predsednika republike Janeza Drnovška, ki je v nagovoru delegatom poudaril, da Slovenija potrebuje močno opozicijo.

Literarna ustvarjalnost Evgena Titana

GRABLÁNJE – S PROSTRANEGA STRNIŠČA MISLI IN DEJAVNOSTI

Upokojeni profesor telesne vzgoje Evgen Titan – o katerem smo večkrat in obširno pisali tudi v Porabju – znan-

potovanja. Med zobmi pa se je izmuznilo še marsikaj, kar bo zreli čas še prinesel na plan,« je o knjigi napisal avtor.

knjižnem jeziku, kljub občasnemu vračanju v zgodovino, aktualna, misli pa izražene jasno, ostro in naravnost,

včasih sporočene morda preveč na hitro, kar vse nam govori o značaju njihovega zapisovalca, ki je strog do sebe in do okolice. Titan je namreč človek nemirnega duha, ki nenehno kuje nove načrte, hiti od enega ustvarjalnega dela k drugemu, od ene kulturne prireditve na drugo, ves čas o nečem razglablja, veliko razmišlja in – kadar javno nastopa – naravnost izraža svoje misli, največkrat podprte z mislimi svetovnih modrecev ali naših domačih – slovenskih pesnikov in pisateljev.«

Kot rečeno, so nekatere pesmi posvečene tudi Porabju, denimo Zgrabimo svoje sanje (ob razstavi v Monoštru) in Našim rojakom. V slednji: Našim rojakom,/ pravim junakom/ srce naj se smeje,/ v naročju naj/ dete se greje.//

Ernest Ružič

Avtorja, profesorja in vsestranskega ustvarjalca Evgena Titana, sta na zelo dobro obiskani predstavitvi knjige pozdravila v imenu Zavarovalnice Triglav Rudi Cipot, v imenu mestne občine pa župan Anton Štihec. Na posnetku: Jože Vugrinec, Evgen Titan in mag. Franc Kuzmič (foto: eR)

cev s knjigo **Grabljanje** pravzaprav ni presenetil, ker je izid napovedoval že pred časom, in tudi zato, ker mora (rojen 1929 v Murski Soboti) zmeraj nekaj početi, ker sicer – predpostavljam – ni zdrav. Evgena Titana že desetletja tudi živo zanimajo Porabski Slovenci, ki jih neprekinjeno obiskuje, ima stike s številnimi posamezniki in ustanovami, in pomaga kje in kako lahko, pri čemer – kakor nasploh v življenju – tega ne počne zavoljo materialne koristi, ampak zato, ker tako čuti.

»Kdor se še spominja tradicionalnega opravila, grabljanja, po uspešni žetvi rži ali pšenice? Kdo sploh še zna pograbljati seno ali otavo z naših *monokulturnih* travnikov, da bi lahko oblikoval bagel ali plastič? ... V pričujoči knjižci je izbrano nekaj nagrabljanega s prostranega strnišča misli in dejavnosti, ubrano strnjeno ob zobovje, vendar pravokotno na smer vleke, hoje,

Vsebina knjige – 62 strani – je razdeljena na osem delov: Domačijske, domoljubne in domovinske pesmi; Političnopolemični pesemski zapisi; Osebnostnoizpovedne pesmi; Pesmi mladim in vere v ustvarjalno prihodnost; Aforizmi in miselni izlivi; Iskricice, utrinki in prebliski in Pesmi o lepem v avtorjevi družini in znancem. Jože Vugrinec je napisal tekst Besedna ustvarjalnost Evgena Titana – prevedeno v angleški in madžarski jezik; Franc Kuzmič je pripravil Izbor iz literarne in likovne bibliografije. V knjigi so tudi reprodukcije avtorjevih likovnih oziroma kiparskih del. Knjigo posveča sinu Matjažu, hčerki Mateji in soprogi Jasni.

Jože Vugrinec v tekstu Besedna ustvarjalnost Evgena Titana: »Čeprav so nekatere stvaritve pisane v prekmurskem narečju in v avtorjevem domačem – soboškem govoru, je vsebina tako v teh kot tistih, ki so zapisane v slovenskem

Ljubljana:

Novi madžarski veleposlanik se predstavlja

MANJŠINE V DRUGEM DOMU MADŽARSKEGA PARLAMENTA

Novi madžarski veleposlanik v Sloveniji dr. József Czukor se je pogovarjal s predsednikom državnega sveta Janezom Sušnikom. Sogovornika sta poudarila, da ima dobro sodelovanje parlamentov pomembno vlogo v odnosih med Slovenijo in Madžarsko. Veleposlanik dr. József Czukor je povedal, da so na Madžarskem v preteklosti že imeli zgornji dom parlamenta in da se ob razpravi o spremembah ustave pojavljajo tendence, da bi ga ponovno vzpostavili. Vprašanje drugega doma v madžarskem parlamentu se navezuje tudi na trinajst narodnih manjšin, ki bi tu imele svoje predstavnike, kar jim omogoča ustava. Veleposlanik se je v pogovoru s predsednikom državnega sveta zavzel za krepitev gospodarskega sodelovanja in poudaril nujnost bolj neposrednega sodelovanja med obmejnim malimi in srednjimi podjetji. Kot novo obliko naj bi, tako veleposlanik, ustanovili forum, ki bi vzpodbujal gospodarsko sodelovanje. Predlog je podprl tudi predsednik državnega sveta in dejal, da se naj v forum vključita tudi gospodarska in obrtna zbornica. Sogovornika sta se zavzela – piše v sporočilu za javnost – za hitrejšo urejanje prometnih povezav in poudarila, da ima Luka Koper strateški pomen za Madžarsko. Dr. József Czukor je povabil državni svet k sodelovanju na slovesnosti 50. obletnice madžarske revolucije oktobra 2006.

eR

RAZSTAVA STARI SORT DJABOK

15. oktobra je mejlo Sadjarsko društvo Pomurja v Otovcaj na turistični kmetiji Smodiš otvoritev razstave iz stari sort djabok. Razstava se do 28. oktobra leko pogledne. Od razstave pa od sadjarstva sam spitalo predsednika društva Vlada Smodiša.

• *Kakšne sorte so te djaboke, ka je tū leko vidimo na razstavi?*

več leko navčili od sadjarstva. Mislimo na tiste, štere tau zanima.»

• *Na leto kelkokrat se srečate?*
»Mi mamu prejk leta predavanja. Kažemo rezanje, kak trbej škropiti, kakšne betege ma sadje, cepiti se včijo. Navčijo se, kak trbej sok, marmelade delati, kak trbej palinko žgati pa vse te stvari.«

Vlado Smodiš s Porabci na razstavi

»Tau so te autohtone sorte, kak pravijo, te stare sorte djabok. Tej je po vašom pa po našom kraji gnauksvejta puno bilau. Žau, gnesden je že malo tej sort. Zato si je pa sadjarsko društvo tak zmislilo, ka iz tej sort napravi edno razstavo na naši kmetiji. Zato

• *Odkec ste te stare sorte vküppobrali, štere na razstavi leko vidimo?*

»Tau smo vse tū po Goričkom vküppobrali. Največ pa iz mojega sadnega vrta, gde te stare sorte mam posajene.«

• *Vi mate taši sadni vrt?*

»Zdaj par lejt, ka sam te

ka tū mi mamu mesto pa leko tolmačimo pa tanače davamo, če koga zanima.«

• *Kelko članov ma tau društvo?*

»Našo društvo kauli dvejstau članov ma cejlak do Štajerske. Glavnosopa odtec, iz Prekmurja, največ pa z Goričkoga. Zdaj smo si tak zmislili, ka vas, Porabce malo tō vcuj pozovemo. Etak bi vi tō leko slišali tista predavanja, ka mi mamu, pa bi se malo

sorte posado. Tau so vse taša drejva, štera so v našom kraji gnauksvejta bila. Te sorte sam vse ges vküppaubro. Zdaj 41 sort mamu že posajeno, dapa zato je tau nej vse. Mamu ešče par sort, stere falijo. Tau so vse tista drejva, štera na veliko zrastejo.«

• *Ka tau pomeni, ka autohtone djablane?*

»Tau se pravi, ka stara drejva, štera so že več kak šestau lejt v tem kraji zaznamovana, indašnje sorte.

Naprimer batulka, moščanka, pogačna pa tak naprej.«

• *Lüstvo pozna te stare sorte?*

»Starejše generacije fejt poznajo, mladi se pa zdaj včijo v našom društvu. Zdaj na tej razstavi drügi tō majo možnost, da si leko poglednejo pa se navčijo te indašnje sorte.«

• *Zaka so te stare sorte baukše kak te novejše?*

»Majo posebne kisline pa za gesti so tō fejt dobre. Te stare sorte so vse bola kisele pa majo baukše arome. Te nej trbej škropiti, zato se pa leko oddajo kak bio. Gnesden pa tau iščejo najbola.«

• *Po mojem tej stari sort več spoj malo najdemo po vasicaj, nej?*

»Fejt malo. Zdaj redno davajo pejnaze za tau, naj se te stare sorte posadijo po brgaj. Samo problem je tau, ka mlado drejvo trbej braniti od divjačine, zato ka je ta ovak uniči.«

• *Če so te stare sorte tak dobre, te se zaka mantramo s tejmi nauvim sortami?*

»Vsakša sorta ma nišo falingo. Te stare sorte tau, ka vsako drugo leto rodijo, tau je pa velki problem za sadjare.«

K. Holec

Pomurski vojni invalidi obiskali Porabje

Prvi četrtek v oktobru je že navsezgodaj sonce pozdravilo pomurske invalide na zbirališču pri soboški restav-

tamkajšnjem hotelu Lipa so na posebni slovesnosti, po dobrem kosilu, predali darila dvema jubilentoma v dru-

Pomurski vojni invalidi so zapeli na pokopališču v Monoštru

raciji Eurest, od koder jih je avtobus odpeljal na Goričko ter preko mejnega prehoda Čepinci-Verica v Porabje. Prav tako je izletnike sončen dan pospremil v Monoštru, kjer so najprej obiskali pokopališče ter se z vencem, svečkami, enominutnim molkom in prekmursko narodno *Vsi so venci vejli* poklonili spominu Alojza Škerjanca - Mirka, ki je na prvi pomladni dan leta 1945 padel v Sakalovcih. V nadaljevanju obiska v središču Porabskih Slovencev so obiskali muzej, si ogledali gledališče ter cerkev sv. Gotarda in se podali še na sejem. V

štvu, Štefanu Čehu in Adiju Topolovcu.

Tako so pravzaprav večino časa izletniki prebili v Monoštru, na povratku pa se ustavili še na Gornjem Seniku. Tam so si ogledali muzej v nekdanjem župnišču in cerkev sv. Janeza Krstnika ter se okrepčali in zapeli nekaj slovenskih narodnih pesmi v gornjeseniški gostilni. Po prestopu madžarsko-slovenske meje v Martinju pa so enodnevni izlet zaključili v kmečkem turizmu Smodiš v Otovcih.

Besedilo in fotografija:
Filip Matko

... DO MADŽARSKE

Politični barometer

Po podatkih agencije za merjenje javnega mnenja Gallup je v mesecu oktobru prišlo do manjšega preobrata med volivci. Sicer po podatkih na podlagi sondiranja vsega prebivalstva na barometru še zmeraj vodi opozicijska stranka Fidesz, ki bi jo volilo 27 odstotkov prebivalstva, medtem ko bi vladno stranko socialistov volilo 25 odstotkov prebivalstva. Med tistimi volivci, ki so se že odločili za »svojo« stranko, so pa socialisti (45 odstotkov) z enim odstotkom prehiteli fidesovce (44 odstotkov). Če bi bile zdaj volitve, nobena od ostalih strank ne bi dosegla potrebnega parlamentarnega praga. Previsok je pa odstotek tistih volivcev, ki se volitev ne bi udeležili (19 odstotkov). 22 odstotkov volivcev se še ni odločilo, katero stranko bo volilo, oziroma se ni odzvalo na vprašanje agencije.

Parlament je sprejel manjšinski zakon

Prejšnji teden je madžarski parlament ponovno sprejel manjšinski zakon, ki ga je prejšnji predsednik Ferenc Mádln poslal v presojo ustavnemu sodišču zaradi spornega člena, po katerem bi manjšinski kandidat, ki je dobil največ glasov na manjšinskih volitvah, avtomatično postal član lokalne samouprave. Ustavno sodišče je to ocenilo kot kršitev načela enakosti in neposrednosti volilne pravice (dvojna volilna pravica), zato je parlament zakon sprejel brez tega člena. Vlada se je zavezala, da bo v roku enega meseca predložila parlamentu ukrep o t. i. ugodnem manjšinskem mandatu v lokalnih samoupravah.

Evro leta 2010?

Po mnenju guvernerja Madžarske narodne banke Zsigmonda Járáija za izpolnitev maastrihtskih pogojev do leta 2008 bi morali uvesti drastične reforme pri financiranju državne administracije. V poldrugem letu bi morali znižati izdatke državne administracije za 1300 milijard forintov. Le pod temi pogoji ima Madžarska možnost za uvedbo evra leta 2010.

LEJPA NAŠA DOMOVINA..

Števanovske ženske vküper z monoštrskimi pevkami, stere so se napautile na dalečno paut v Subotico, v Vojvodino, so si zaslöjžile s svojim večletnim delom, ka smo njim med potjauv dosta lejpoga želeli pokazati na Vogrskom tü. Cajt smo si mogli redno nota vtalati, če je pa sama paut od Monoštra do Subotice že šest-sedem vör. Dapa če človek takšna dobra navigatora ma s seov, kak je snemalec Slovenski utrnikov Géza Doma pa šofer Doktor, té na leki rejši vse brige. Že smo si doma vözmislili, ka malo z dugšo potjauv poglednemo v Kisköröši rojstno ižo najveksoga vogrskoga pesnika Sándora Petöfija, sodobnika Franceta Prešerna. Po tejm pa Szeged. Najvekša lepota varaša je v 20. stoletji zozidan trg Dóm, steri se s svojimi törmi kak kralica zdigava prauti nebi. Cerkev, törmi, univerva, knjižnica, mestna iža pa na velko kau-lek zozidan dvor. Gda smo pa staupili na maust reke Tisza, stera nas je s svojo velikostjo, mirnostjo, čistaučo vcejlak očarala, smo pozabili na tisto Tiszo, stera je že dosta žalosti, nevolé prinesla lidam.

Večer se nam je pa že šikalo vzeti paut prauti granice Kelebia-Subotica. Na drügoj strani granice nas je čako, stražo Jože Šlemer. Geza pa Marija sta svoje fontoške škiri nota zglasila kak je red. Za par minutov smo že leko roké davalí eden drügomi z gospaudom Šlemerom, steri nas je od prvoga minuta do slobauda skaus sprvajo, nas je gora prijio, kak stariš svojo dejte. Na drügi den so si ženske želele kau-lek pogledniti na placi, dja sam pa raj sprvajala kamero. Z lampi pa očami sam gledala, od čüde sam bila vkraj, kakšen lejpi je varaš. Joška bači nas je dočas vodo, ka nam je cajt nej sfalijo. Té pa hajt! Ja, samo ka je telko avtonov bilau, ka smo po stopajaj

leko vozili naprej. Etak sam zamidila pau vöre pri ženskaj. Na, vej tiste čemeraste obraze nisterni žensk nikomi ne želim! Depa gora sam si djala, ka tau lepoto one tü mujs morajo videti, te mi vejn odpistijo. Paut nas je pelala dale v Hajdujárás, gde je vekši tau lidi Vaugrov. Tüj so vsefale gesensko sadje pa drüge pauve meli pavri vöpostavleno, vmes se je pa prešo, koštavo djabočni mošt tü. Vö so meli postavleno ške dostafele rauž

„... so tako iz srca pele”

„Ljudske pesmi, to je tisto pravo, kar so vaše porabske ženske zapele. Iskreno rečeno, jaz sem se razjokala, ker so tako iz srca pele. Zelo so mi bile simpatične...,” mi pravi mlada pevka, članica vodstva Slovenskoga društva Triglav v Subotici Judita Tomič, stera etak vidi cilj, namen njivoga društva:

„Mi smo tukaj mogoče malo specifični, zato ker moramo vrniti našim članom tisto, kar

„V glavnem se ukvarjam z otroci in mladino. Učim njim slovenski jezik. V bistvu nobeden otrok se ni naučil doma slovenskega jezika. Tako, da imamo skupino za mlajše otroke, za mladino in zdaj smo začeli tudi odrasle učiti slovenski jezik. Pri nas malo ljudi govori slovenski jezik, ker je to že tretja, četrta generacija Slovencev, ki živi v Srbiji. Ustanovili smo pevski zbor, ker smo želeli peti slovenske pesmi in skozi pesmi učiti

Pred dugo potjauv smo šli z ženskami poglednit center Subotice. Varaš malo na vekšom grönti leži, kak pri nas Gorejnji Senik, živé pa 150 gezero lüstva, tau je 27-28 razni narodov, med njimi kau-lek 80 Slovencev. Na trgi je več vodometov (szökökút), med njimi je najlepši vösklajeni s črpnjami Zsolnay. Pred stüdencom je vejn največ vrejden, najlepši zid, v secesijskem stilu, steroga nöjcajo za mestno ižo (városháza). Obnavlena palača (gnes že banka) zmananöja drügi kinč varaša. Vidli smo generalni konzulat R Slovenije, gimnazijo „Kosztolányi Dezsö”, v Evropi eno najstarejšo židavsko žinagogo, gledališče, katoličansko cerkev, gde so ženske pri svetoj meši tü leko spejvale. Kelko velki, zdravi zeleni drejv! Kakšna čistauča! Leko povejm, ka sam se zalübila v varaš Subotica. Zdaj že dam valati Juditi Tomič: „Lepo je živeti v Subotici. Tukaj živi veliko narodnosti, veliko ver. To je taka sredina, kjer se lahko počutiš tudi za Slovence in te nihče ne preganja.”

Žau, depa čas nam je dola priteko. Slobaud od Jožeta Šlemerja nej bijo veseli. Depa v dobri družbi smo se brž potolažili. Med potjauv domau smo si poglednili zgodovinske, kulturne, naravne zanimivosti, lepote varašov Mohács, Pécs pa Szigetvár. Dosta lejpoga smo vidli, dapa daum je daum. Srce nam je velkoga vdarilo, gda smo se pripelali v županijo Vas. Ob tej priliki se tü želim zavaliti za vabilo, prijetno dröjžbo, pogostitev pa vse tröjde gospaudi Jožetu Šlemerju, Slovenskomi dröjštvi Triglav, pevskomi zbori pa našim pevkam vküper z mentorico. Baug plati! Vidimo se v Porabji geseni 2006.

Klara Fodor

Porabska skupina na razstavi gesenskoga sadja

pa vözašite, kvačkane (horgolt) prčace, firanke, drüge okraske, stere pripravljajo pa oddavajo domanje flajsne ženske. Palič je pa kraj, gde je fejs ijrašnje jezero z lejnim parkom pa zidauvi, kam odijo velki politiki z Vogrskoga tü. Lepota es, lepota ta, ženske so mogle titi na delo. Mentorica Marija Rituper je s svojim znanjom, s svojo energijo zadnje „injekcio” želejla dati ženam pred koncertom. Baug mantüj, ka bi se spejvanje žensk nej pršikalo tak, kak si tau željio same, kak so si tau zaslöjžili taum živeči Slovenci, med njimi najbola Jože Šlemer, sam si mislila poskrivoma. Pa (h)vala Baugi...

so zgubili. Oni so zgubili svoj jezik in svojo domovino. Tukaj se dolgo ni pojavljal slovenski jezik. Mi bi njim radi vrnili ljubezen do jezika, do Slovenije, ki jo mnogi celo videli niso nikoli zaradi gmotnih razmer, čeprav so slovenskega porekla. Niso mogli obiskati Slovenije tisti, ki tam nimajo sorodnikov. Lanjsko leto smo pripravili lutkovno predstavo, ki smo jo predstavili v Ljubljani, tako smo uspeli tudi otrokom - od katerih je večina bila prvič v Sloveniji - pokazati malo Bohinj, Bled, Ljubljano, saj en del Slovenije.”

• *Kak ste vi sami na pomauč društvi, naj vsebola leko dosegne svoje cilje?*

slovenski jezik ter zbuditi ljubezen do jezika, do slovenski pesmi v naših članih.”

• *Čüjem, ka se spoznavate z našim porabskim gezikom. Kak se vam pršika?*

„Trudimo se, da ga razumemo, gospod Šlemer govori v porabskem narečju, mi mu odgovarjamo v slovenskem knjižnem jeziku. In se spoznamemo! Beremo Porabje! Trudimo se, da bi se ga naučili malo.”

„Lepo je živeti v Subotici...” Na drügi den za koncertom smo se friško, veselo leko prebidili pa pripravljali domau. Ka sam si gora djala prejšnji den, sam spunila.

OTROŠKI

Miki Roš

IZ MOJOGA DNEVNIKA

Ime mi je Janina. Kelko sam stara, vam ne ovadim, ka se takšo deklin ne spitavle. Leko pa vam povejm, ka eške ojdim v šoulo. Dnevnik sam začala pisati zato, naj ne pozabim, ka se mi je zgodilo v dnevaj mojoga življenja. Na, vej človek ne mora samo tak tapozabiti, ka se njemi je zgodilo. Dapa nigdar se ne vej. Dnevi mojoga življenja so se začali pisati, pa je zato tou moj dnevnik, ka se v njem piše od moji dnevaj.

Takšna srejsda, v steroj je pri nas doma nikomi skur srcé stanilo

Dragi moj dnevnik, skur je že pounouč, ge pa eške ne morem spat. Kak bi pa naj sploj bila snena? Kak leko človek sploj oči zapre po takšnom večeri? Kak leko stoj sploj od spanja brodi? Sto ma volou si v postelo doj ležti po takšnom brsanji labde? Kak komi leko sploj kaj takšnoga na pamet spadne? Ja, dragi moj dnevnik, čistak nika sam nej sne-na. Tou pa zavolo tevena pa tistoga brsanja labde, ka smo ga gledali v toj vrajžoj škatüli. Naš ata je že skur cejli popou-dnevi odo kouli kak kakša breja mačka. Nin si je nej mesta najšo. Ja, kak če bi emo kršele v riti. Mi mlajši smo nej vedli, zakoga volo je takšen gé. Kuman, gda njemi je mama prajla, naj si mer da, smo zvedli.

- *Vej si pa mer daj! Tisto tvoje brsanje se kuman v pou devetaj večer začne, zdaj pa je eške ranč nej šest võra*, - njemi je prajla kak kakši školnik, prva kak kakšo mlaše za vüje potegne. - *Leko se nam vsem vküper s teuv eške zmejša, če dola ne staviš toga tvojga lejtanja es pa ta po rami*.

Po tistom je naš ata rejsan malo bole miren grato, dapa nej dugo. Kak si je začo znouva iskati svoje mesto, je raj odišo tavö. Venej pred ramom je začno kositi travo. Zdaj bi tou mogo videti, moj dnevnik!

- *Pa ka se je tebi vcejlak pamet odpelala ta za sedem brgou, ali ka ti je*, - se je našoj mami že vse kmica delala pred očami. - *Vej si pa včera travo kosiu! Vej pa nika nem a š*

za kositi, - njemi je kazala po čeli, kak je klüknjeni. - *Če bi ge bila najbolje prejdnja na taum svejti, bi té nogomet, bi té fushal doj zapovedala. Sploj bi več nej dopistila, naj se brse labda!*

Mi smo nin nej vidli, ka bi stoj kaj brso. Kuman po večerdji smo zvedli, ka bou po teveni brsanje labde. Brsali do naši pa edni drugi, ka so nej naši. Dapa naši mujs morajo gviniti, če škejo eške tadale brsati za naboukšoga v Evropi. Nej ti trbej dvakrat prajti, ka je naš ata nej nika čednoga v lampe djau. Na rejsan, ka je probo, dapa od nevoule je nej nika grizo. Ge sam bila trno vesela zatoga volo. Od njega sam dobila velki falat mesa, steroga je nej mogo zesti zavolo tistoga, ka de se godilo na teveni. Na, pa se je po tistom rejsan godilo vsefele.

Že pou võre prva, kak se je začnilo, je naš ata že sejdo pred tevenom. Trpeto je, kak če bi ga es pa ta premetavo najvejši vijer.

- *Ka pa če dun ne gvinamo? Ka pa če do tisti drugi boukši od nas? Leko so naši nej v formi? Leko so vsi betežni gratali?* - se je spitavo pa se premetavo es pa ta. Mama je od nevoule odišla k sosedici, moj brat Andi, sestra Zana pa ge smo ga samo gledali za dverami. Na, v pou devetaj so dun začnili brsati.

Kak se je prvi tekno labde, je naš ata začno kričati:

- *Kama gledaš?! Vej pa brsni že gnauk! Ka, so ti noge gratale lesene?! Sto te je včiu brsati!?! Si slejpi ali ka ti je gé?! Mati moja, kak si tou leko mimo brsno!?! Vej pa tou bi eške ge boukše vedo brsniti! Žutoga njemi daj, žutoga!*

Nej žutoga, rdečoga njemi daj, rdečoga!

Dragi dnevnik, moram ti prajti, ka so nas že trno bolele noge, škem prajti, vüje. Dapa tou je nej bilou eške nika. Nagnouk je tiüča gratala. Po toj tiüči pa je naš ata skoučo do plafovna, zdrou pa se je tak kak devetdesetdevet lüdi nagnouk:

- *Gooooooooooooooooooooo!*

Eške se je nej do kraja zmiriu, ka so naši ovim drugim dali gol, je pri nas gratalo mrtvo pa mrzlo kak v grobi.

- *Gotovo je z nami*, - je vse, ka se je čülo. Tisti, ka so nej bili naši, so brž za nami dali gol. Naš ata se je pogrozno v sebe in nika je več nej vido in nika je več nej čüo.

Mi mlajši smo po tistom odišli vsakši na svoj kraj. Že smo skur spat šli, gda sam čüla tak na glas, kak če bi se mi nekak drau nut v glavej.

- *Gooooooooooooooooooooo!*

- je jodljivo naš ata, ge pa sam si brodila, ka njemi je lagvo gratalo. Vej si je gnako brodila naša mama. Od velkoga veseldja je atijevo srce začalo trno lagvo mlatiti. Mama ga je mogla polejati z vodou. Tak sam njiva zaodila pred tevenom. Mama s prazno kanto v rokaj, naš ata pa moker od pete do slejdnjoga vlasa na glavi. Eške vredi, ka je tisti nut v teveni doj pofučno brsanje, za steroga volo je našomi ati skur enjalo srcé mlatiti.

Ge pa od vsega toga eške itak ne moram spat. Vrag naj vzeme tou brsanje. Če bi bila najbolje prejdnja na toum svejti, bi tou brsanje labde z nogou doj zapovedala. Nej, moj dnevnik? Vej se pa labda leko brse samo z nogou, nej istina?

Nad mano pa sončece sije...

KOTIČEK

10. oktobra je bila seniška šola prazna. Učiteljski zbor in učenci smo se tako odločili, da naredimo jesensko turo na Grbenjšček.

Odhod je bil ob desetih. Tudi vreme nam je bilo naklonjeno. Ura še ni bila enajst, ko smo bili pri križu, katerega so prejšnji teden blagoslovili. Na domačiji Ferija Dravca smo se nastanili. Iz nahrbtnikov so hitro prišli na mizo sendviči, slanina, šunka,

hrenovke, klobase... Moški so zakurili ogenj. Komaj smo dočkali žerjavico. Naenkrat smo postali lačni. Kdor si je kaj spekel, je tisto lahko pojedel. Opoldne je že fino dišalo po pečeni slanini. V gozdu ima še čisto navadni sendvič drugačen okus. Po kosilu smo igrali odbojko in nogomet. Nekateri so nabirali gobe in kostanje. Pokusili smo grozdje in jabolka. Po igri smo pekli kostanje.

Čas je hitro minil in smo se odpravili proti šoli. Med potjo smo veselo peli. Počutili smo se kot ftič na drevi.

Učenci in učitelji, OŠ Gornji Senik

KAUT

2. SREČANJE SLOVENSКИH PEVSKIH ZBOROV V MONOŠTRI

Ženski pevski zbor iz Borovnice

Murske Sobote, moški in mešani pevski zbor iz Vač, ženski pevski zbor iz Borovnice, mešani pevski zbor SCT iz Ljubljane pa domanji mešani pevski zbor z Gorenjoga Senika. Program je bilo trno raznolik (változatos), zbori so spejvali od priredb ljuskih pa narodnih, preko bolj zahtevnih zborovskih skladb do cerkvenih priredb. Publika je bila trno hvaležna, najbolja je pa ploskala ženskomi zbori iz Borovnice pa mešanomi zbori

Dostakrat sam že čüla od Madžarov, ka ka delajo v Sloveniji, ka skurok vsakša ves ma pevski zbor. Vejpa Vogrska je rosag Zoltána Kodályja pa dunk je od leta do leta bole težko dobiti lidi, sploj pa mlade, ka bi spejvali v pevski zboraj.

Tau, ka v Sloveniji lidgé radi spejvajo, so napamet vzeli na Slovenski zvezi tö, zatok, ka so vsakšo leto meli dosti ponudb od pevski zborov, steri bi radi prišli na koncert v Porabje. Zatok so si lanjsko leto vözmislili, ka do geseni meli koncert slovenski pevski zborov. Lanski koncert se je dobro zošiko, bili so zadovoljni tak pevci kak publika, zatok so ga letos pa organizirali.

Mešani pevski zbor SCT iz Ljubljane

Na letošnjom koncerti, steri je bilo 15. okrobra v gledališki dvorani v Varaši, je spejvalo šest zborov: komorni pevski zbor društva upokojencev iz

ri SCT iz Ljubljane. Te zadnji se je za tau priliko navčo dve porabski priredbi, ka nam je pa falilo pri domanjom zbori.

M. S.

Pripovejsti iz Muzeja Murska Sobota

LONČARSTVO

V vsikšnom muzeji, ka ške pokazati žitek od inda pa do gnes, leko človek najde iz blata vözažgane posoude. Vej je pa človek že od inda delo posoude pa lonce iz **ilovice** ali **gline**. Takšne posoude najdemo že v starom Egipti, v staro Grčiji. Tou so potomtakom najstarejše poznane posoude, ka so je lidge nücali.

V Muzeji Murska Sobota tö najdemo trno stare vözažgane posoude, stare prejk **petgezzero lejt**. Najdemo pa takšne tö, kakše so v našoj krajini delali eške nejdugo nazaj pa je v ništerni mestaj delajo eške gnesden. Takšna meštrija se zove **lončarstvo**.

Inda je bilou doma v dosta vesnicaj po Prekmurji. Eške

gnes so najbolje poznani **Filovci, Tešanovci pa Pečarovci**. Že po imenaj leko brodimi, ka so **Filovci** dobili ime po **ilojci, Pečarovci** pa

po **pečaj**. Lončarski majstri so delali dosta glineni reči za peči, küjati, za vodou pa vino nosti pa za eške kaj drugoga. Najbole poznana od vsej tej stvari je **pütra**, v steroj je pi jača ostanila ladna v najbolje vručü dnevjaj tö.

V Soboškóm Muzeji pa si ob vsej tej posoudaj leko poglednete eške **lončarsko peč**, v steroj so pekli po staroj šegi, prva kak je prišla elektrika ali pa gas. Dapa naše stare mama pa tetice pravijo, ka se nieden retaš, pogača ali kaj takšnoga lepše ne speče kak pa v tepsiji napravleni eške po staroj šegi.

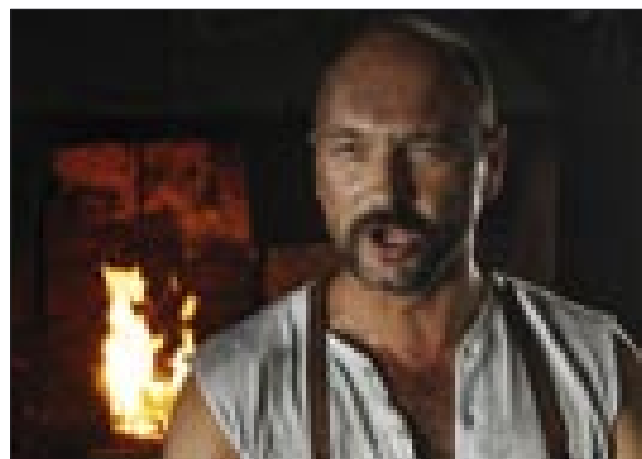
Miki Roš

Traktor, ljubezen in rock´n´roll

Tak de se zvau nouvi slovenski film, ka se té dneve snema kouli po Prekmurji. Za njega je »kriv« naš pisatel Feri Lainšček, ka je že pred lejtami napiso roman Vankoštanc. Po toj knigi je grato scenarij za film, ka de se zvau, kak smo že napisali. Dapa zakoj od toga pišemo v novinaj Porabje?

biciklin, ka de se z njim bole vido kölnarci Silviji, v stereo je zalübleni. Zavolo filma je v kovačiji po dosta lejtaj znouva fudo stari mej, ka ga je gor namontejro, sto drugi kak pa majster Krajcar.

Kovačija na Gorenjom Siniki pa je nej edino, ka de se v filmu Traktor, ljubezen in rock

Če je steri ojdo v petek, 8. toga mejseca, po Gorenjom Siniki, je leko na poštiji pa kouli nje pri kovaškóm majstri Krajcaro vido nika, ka se ne vidi vsikši den. Tam so stali štirge kamijoni, kouli kovačije so bili postavljeni velki posvejti pa kouli je lejtalo pa skakalo prejk tresti lidi.

»Miki, ka za vraga si pa palikes privlejško,« me je pito nekak. Nej samo ednomi sam taraztomačo, ka delamo eden film, v sterom de se zvekšoga gučalo v našoj domanjoi rejči. Tadale sam njim tumačo, ka se snema po Prekmurji, dapa v Porabji tö. Gda smo iskali kovačijo za naš film, smo je dosta poglednili, ni ena nam je nej bila dobra, dokeč sam si nej zbrodo na gorenjesiničko. Vej se pa z majstrom Djoužijom že dugo poznavaj, pa smo pri njem že delali eden film. Pitati smo ga, če leko, pravo je, ka ja in je bilou brž zgučano. Tak se je Krajcarova kovačija znajšla v nouvom filmi v njoj pa kové kovač Pic, ka ga špila Darijo Varga, doma iz Sobote. K njemi v kovačijo prideta Breza (špila ga Brancko Djurić, ka je režiser filma tö) pa Düplin (Jaka Fon). Prosita ga, če Brezi posoudi

´n´roll gor gemalo v Porabji. Na sptrolejt de se film delo tadale. Tak se je ekipa filma že zgučavala, ka de edno trno divdvo veselico gor gemali v krčmi pri Cifri tö. Film de se leko oprin vido septembra drugo leto.

Miki Roš

Posnetek: Ivona Ljubčič

Porabje

ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:

porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062

Tisk:
EUROTRADE
PRINT d.o.o.
Lendavska 1
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.